

Betreft:	Bijbelstudie	Dit is een uitgave van de Hersteld Hervormde Mannenbond	
Onderwerp:	Jakobus 4 : 1 – 17 en Jakobus 5 : 1 – 6	Auteur:	Ds. H. Verheul
Jaargang 2	Nummer 2018-02	Deze uitgave is uitsluitend bestemd voor de aangesloten verenigingen	

Na de vermaningen over twisten in de gemeente, begint nu weer een nieuw gedeelte. Hij spreekt ze weer aan met broeders. En dat terwijl ook het volgende vers weer een vermaning inhoudt. Over twist en tweedracht en kwaadspreken spreekt ook Paulus de gemeente van Korinthe aan. (2 Kor. 12 : 20). Die zonde kwamen dus in meerdere gemeenten voor. Dit bewijst meteen hoe algemeen deze vermaning is en ook geldt voor de gemeente nu.

Toch lijkt het wel of de zonde van het kwaadspreken minder ernstig is, omdat hij ze nu weer als broeders aanspreekt. Toch is dat niet het geval, want het klinkt des te scherper bij deze aanhef. Kwaadspreken hoort onder broeders en niet minder zusters niet voor te komen. Het is intussen een veel voorkomend kwaad. Wie is er vrij van, dat hij of zij zich nog nooit aan kwaadspreken schuldig heeft gemaakt? Moet u eens opletten.

In de verzen 11 en 12 komt het woord kwaadspreken 3 keer voor en het woord oordelen 4 keer en het woordje wet 4 keer. Tegen welke achtergrond moet deze vermaning van Jakobus worden gezien? Het gaat hier om zonde binnen de gemeente. Er woede een onderlinge strijd. Die strijd werd in naam van de wet gevoerd en men sloeg elkaar met de wet om de oren. Zo werd er in de gemeente misbruik gemaakt van de wet.

- 11. Broeders, spreekt niet kwalijk van elkander. Die van zijn broeder kwalijk spreekt en zijn broeder oordeelt, die spreekt kwalijk van de wet, en oordeelt de wet. Indien gij nu de wet oordeelt, zo zijt gij geen dader der wet, maar een rechter.**
- 12. Er is een enig Wetgever, Die behouden kan en verderven. Doch wie zijt gij, die een anderen oordeelt?**

Jakobus heeft twee vormen van kwaad opgemerkt in de gemeente : kwaadspreken en oordelen. Deze twee slechte eigenschappen hebben veel overeenkomst met elkaar. Het kwaadspreken is het neerhalen van de ander en in het oordelen verhef je jezelf. Door kwaad te spreken wordt de ander in een kwaad daglicht gesteld. Kwaadspreken wordt zowel in het O.T. als de Joodse literatuur als een van de ergste zonden gezien. Een van de rabbijnen oordeelde de zonde van kwaadsprekerij als één van de ergste zonden. Even erg als moord, ontucht en afgodendienst. Wat heeft Jakobus met kwaadsprekerij bedoeld? Is het gewone roddel of vals gerucht geweest? Omdat Jakobus spreekt over oordelen zal het hier gaan om ongerechtvaardigd oordelen over anderen. Uit het volgende vers blijkt dat dit oordelen te maken heeft met het feit of iemand behouden wordt of verloren zal gaan.

Het kwaadspreken neemt op deze manier de vorm van veroordelen aan. Jakobus plaatst nu een is-gelijk-teken tussen het kwaad spreken over iemand anders en het kwaadspreken over de wet. Wie over zijn broeder kwaadspreekt of hem veroordeelt, spreekt kwaad over de wet en veroordeelt haar. Wat bedoelt hij hier met de wet? De wet als samenvatting, het gebod der liefde, liefde tot God en de naaste?

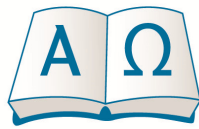
Wie kwaadspreekt over de ander zondigt tegen dit gebod van de liefde. Zo iemand is geen dader van de wet. Hij stelt zich met het veroordelen van de ander als het ware boven de wet. De medemens wordt met de wet in de hand in de ban gedaan. De ander wordt het heil in Christus ontzegd, omdat hij niet aan bepaalde wettelijke voorschriften zou voldoen. Zo ben je geen dader, maar een rechter van de wet geworden.

Dan buig je zelf niet onder de wet, maar heers je over de wet. De wet van de naastenliefde wordt zo aan een kritisch oordeel onderworpen. Wie dat doet gaat op de rechterstoel van God zitten. Men matigt zich het recht aan anderen naar het eeuwig verderf te verwijzen. Terwijl dat iets is waar alleen God de macht toe heeft. In vers 12 verschuift het beeld van de pseudo-rechter naar de ware Rechter. Naar God. Hij is Wetgever en Rechter.

Hij heeft Zijn wetten gegeven en beoordeelt of er door ons naar wordt geleefd. God is de enige Wetgever en Wetshandhaver. Hij alleen heeft daarom het recht om te behouden en te verderven. Het zijn dezelfde woorden, die Jezus sprak over Zijn Vader, Die macht heeft om ziel en lichaam te verderven in de hel. Alleen God heeft daartoe de macht. Door een vraag wil Jakobus nu zijn lezers op hun plaats zetten. Wie zijt gij, die een ander oordeelt? In plaats van het woord broeder, in het vorige vers, gebruikt hij hier het woord naaste. De eis van de wet is immers liefde tot de naaste. Pas daarom op dat u uzelf niet de plaats van God toe-eigent. Wie zichzelf verhoogt, zal door God vernederd worden.

Gods oordeel over de rijke handelaars.

Jakobus stelt in de laatste verzen de zelfverzekerde houding van de zakenlieden tegenover de kortstondigheid van het leven. Daartegenover plaats hij de ootmoedige houding die het leven van een gelovige zakenman kenmerkt. Het gaat in dit gedeelte om het feit, dat wij niet weten of we morgen nog zullen leven. De tijd waarin

Jakobus leefde werd gekenmerkt door een levendig handelsverkeer. Rome was het centrum van de wereldhandel en steden als Alexandrië, Antiochië, Efeze en Jeruzalem waren handelscentra.

Jakobus spreekt de grote zakenlieden aan, zij die van de ene stad naar de andere reizen om handel te drijven. Het zijn ondernemers, die in de internationale handel zitten. Zij zouden volgens diverse uitleggers niet tot de gemeenten in de verstrooiing hebben behoort, waar Jakobus zich in de rest van zijn brief richt. Die mening komt vreemd over, dat hij zich nu opeens zou richten tot een aantal mensen buiten de gemeenten.

Tot mensen, die daarom ook zijn brief niet eens zullen lezen. Hij richt zich echter in dit gedeelte tot mensen die goed behoren te doen en het niet doen. Ze weten dus van Gods Woord en Zijn Wet, maar handelen er niet naar. We moeten daarom er van uit gaan dat het wel tergege zakenlieden waren, die tot de gemeente behoorden.

Onzekerheid des levens.

13. Welaan nu gij, die daar zegt: Wij zullen heden of morgen naar zulk een stad reizen, en aldaar een jaar doorbrengen, en koopmanschap drijven, en winst doen.

Jakobus begint in vers 13 met een wat vreemde uitdrukking : welaan nu. In alledaagse taal van nu zouden we zeggen : kom nou. Deze uitdrukking is in het Grieks al zeer oud. We komen haar tegen bij Homerus en in de Griekse komedies. Ze is bedoeld om de dramatiek van het betoog te verhogen en heeft tegelijk ook een ondertoon van ironie. Dan volgt een zin die weergeeft hoe de rijke kooplieden leefden. Vandaag of morgen gaan we op reis naar die en die stad, wij zullen er een jaar doorbrengen, zaken doen en winst maken.

Hier stopt plotseling de zin. We zouden verwachten dat het volgende vers met een bevel zou beginnen, maar dat doet Jakobus niet. Er klinkt een sterke zelfverzekerdheid uit de woorden die hij de zakenlieden laat zeggen. Het vandaag of morgen wijst er op, dat de kooplieden zelf het gunstigste tijdstip voor hun reizen zullen bepalen. Een jaar van huis zijn was voor hen in die tijd niet ongewoon. Een jaar doorbrengen, zaken doen en winst maken, is met elkaar verbonden.

Uit dit alles blijkt een sterke mate van zekerheid en waardoor tegelijk de veelheid van plannen tot uitdrukking wordt gebracht. In deze ene zin wordt het zakenleven van die tijd getekend. Op reis gaan, ergens een tijd verblijven, zaken doen en winst maken. In plaats van zijn zin af te maken komt Jakobus in het volgende vers met een eigen reactie :

14. Gij, die niet weet, wat morgen geschieden zal, want hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt, en daarna verdwijnt.

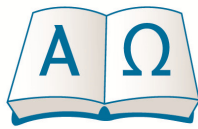
Hij spreekt ze aan : jullie hebben er geen besef van hoe onzeker het leven is. Jullie hebben dat leven niet in eigen hand, maar daar is een Ander die daar over beschikt. Het leven is maar een damp, die voor een korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt. Naast de beklemtoning van de kortstondigheid van het leven wil Jakobus ook de onzekerheid van het aardse leven onder hun aandacht brengen. Zoals de mist plotseling opkomt en opeens ook weer verdwijnt, zo gaat het met het leven van ons mensen. Hou daar ook rekening mee in het zakenleven. Waarschijnlijk heeft Spr. 27 : 1 hem voor ogen gestaan. Daar wordt gesproken over het zich beroemen op de dag van morgen. Dit verkeerde roemen komt zo meteen in vers 16 weer terug. Jakobus verbiedt zijn lezers niet om plannen te maken voor de toekomst. Hij wijst ze er echter op dat ze bij het maken van hun plannen altijd rekening moeten houden met de wil van God.

15. In plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil, en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen.

Hij houdt in dit vers de kooplieden voor wat ze wel moeten zeggen. Dat ze dit moeten zeggen in de plaats van wat ze nu zeggen. Dan volgt de bekende uitdrukking : Indien de Heere wil en wij leven zullen. Hij tekent hiermee hoe de instelling van de gelovigen behoort te zijn. Het leven en het maken van plannen is dus afhankelijk van de wil van God. We hebben hier te maken met de zogenaamde *conditio Jacobi*. De voorwaarde van Jakobus.

Een voorwaarde, die algemeen in omloop is in het christelijk spraakgebruik. Zo algemeen, dat ik wel eens de indruk krijg dat deze uitgesleten is. Sommige mensen gebruiken deze woorden te pas en te onpas. Ze gebruiken ze zo vaak dat ze wellicht nauwelijks nog beseffen wat ze zeggen. We moeten niet vergeten dat Jakobus dit zegt tegen mensen, die zorgeloos leven.

Tegen mensen, die denken dat ze nog volop de tijd hebben en niet stil staan bij de kortstondigheid van het leven. Het is dan ook maar de vraag of zij die leven in afhankelijkheid van de Heere en Zijn Woord deze woorden wel zo veelvuldig moeten gebruiken. Zou het niet beter zijn dat anderen uit onze levenswandel die afhankelijkheid zien, dan steeds maar de woorden van Jakobus aan te halen? Dat is ook zo binnen de kerkelijke gemeente.

Zijn de afkondigingen pas echt compleet als er aan het einde de zo bekende en uitgesleten woorden worden gebruikt : dit alles zo de Heere wil en wij leven? Of is het anders als er gezegd wordt : volgende week hopen in de diensten voor te gaan....Ik zou zeggen, aan u het antwoord. Het is immers nooit verkeerd om goed na te denken over wat we zeggen. Intussen is er voor ons wel een vraag blijven liggen. Dat is de vraag: waar heeft Jakobus deze spreuk vandaan gehaald? Algemeen wordt aangenomen, dat hij hier een spreuk uit de wijdverbreide moraalleer van de Grieks-Romeinse wereld van zijn tijd aanhaalt. Daarin worden de kooplieden gewezen op hun verkeerde levenshouding.

Nu behoeft het ons volgens verschillende commentatoren niet te verbazen, dat Jakobus 'een vrome frase van onwifpelbaar heidense afkomst' gebruikt. Door middel van deze woorden wil hij zijn medebroeders een les leren. De apostel Paulus haalt in zijn rede op de Areopagus ook de dichters van de mensen aan tot wie hij spreekt. Het valt echter niet te ontkennen, dat uitdrukkingen van gelijke strekking veelvuldig in het N.T. voorkomen.

Daarom ligt het meer voor de hand, dat Jakobus met zijn opmerking over God, Die alles bestuurt en leidt, teruggaat op een reeds in die tijd algemeen erkende traditie. Zo God het wil hoopt Paulus weer terug te keren naar Efeze (Hand. 18 : 21). We vinden datzelfde ook in Rom. 1 : 10; 1 Kor. 4 : 19; 1 Kor. 16 : 7; Fil. 2 : 19 en Hebr. 6 : 3). Hieruit blijkt wel hoe belangrijk deze zaak was binnen de vroege kerk. Men wist zich in alles afhankelijk van de wil van God.

In het O.T. spreekt de Spreukendichter ook al over de raad van God in verband met de plannen die mensen maken. Het leven en het doen en laten van de mens worden bepaald door de raad van God. In deze uitdrukking van Jakobus moeten we de werkwoorden 'leven' en 'dit en dat doen' niet op één lijn zetten. Het leven is het allereerste. Alvorens je als mens plannen maakt, moet je wel de zekerheid hebben dat je er nog zal zijn.

Dat heeft de Heere Jezus ook benadrukt in de gelijkenis van de rijke dwaas. Die dacht het er ook eens goed van te gaan nemen, nadat een overvloedige oogst binnengehaald zou zijn. De nacht die volgde kwam de Heere en nam hem al weg uit het leven. Daardoor heeft hij niets van zijn plannen in vervulling zien gaan. Bij alle plannen die we maken moeten we ons wel afhankelijk weten van de Heere. Plannen maken op zich is niet verkeerd. Maar, bij het maken van die plannen moeten we wel met Gods wil en raad rekening worden gehouden. Dit is wat Jakobus met name de kooplieden, maar ook de overige gemeenteleden wil inscherpen.

16. Maar nu roemt gij in uw hoogmoed; alle zodanige roem is boos.

In dit vers wordt de zelfverzekerde uitspraak over het zaken doen aan een kritische beoordeling onderworpen. Het gaat Jakobus hier om de grootspraak en niet om de zakenreizen, de plannen en winst maken. Het oorspronkelijke woord voor hoogmoed betekent : grootsprekerijen. Het staat zelfs in het meervoud. Dat duidt op een bepaalde levenshouding. Het roemen van de zakenlieden is echter verkeerd, omdat ze geen rekening houden met Gods wil. Niet de plannen worden veroordeeld, maar dat ze denken het zonder God te kunnen doen.

17. Wie dan weet goed te doen, en niet doet, dien is het zonde.

Jakobus sluit af met een algemene spreuk. Het goede doen staat in tegenstelling tot het verkeerde in het vorige vers. Hij spreekt met deze woorden in het algemeen en onderstreept dit met een algemeen aanvaarde waarheid. Met goed doen is hier ongetwijfeld bedoeld het zich onderwerpen aan de leiding van God in je leven. Het is dan ook zonde als we in ons leven geen rekening houden met Gods wil en leiding.

Deze zonde wordt in de dogmatiek wel genoemd de zonde van nalatigheid, tegenover de zonde van bedrijf. We hebben dikwijls de neiging om de laatste erger te vinden dan de eerste. Niets is minder waar.

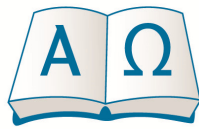
Veroordeling der onbarmhartige rijken

In dit gedeelte worden de landeigenaars, de grootgrondbezitters het oordeel van God aangezegd. Hun houding tegenover de arbeiders deugt niet. De sociale tegenstellingen waren in die tijd groot. De grote massa, de dagloners bezaten niets. Hij spreekt de rijken aan die zich ten koste van de armen verrijkt hebben. Jakobus verkondigt ze het oordeel van God. Hij doet dit zelfs zonder een oproep tot bekering.

Jakobus 5.

1. Welaan nu, gij rijken, weent en huilt over uw ellendigheden, die over u komen.

In plaats van eerst de zonde aan te wijzen en dan het oordeel, doet Jakobus het omgekeerde. Dit alles doet hij in het licht van het naderende gericht. Dit gedeelte is sterk op de toekomst gericht. De laatste dagen zijn aangebroken. Het oordeel is niet ver meer. Daarom roept Jakobus de rijken op om te wenen en misbaar te maken. Dit woordgebruik doet sterk denken aan de profetische oordeelsuitspraken uit het O.T.

Het woord voor huilen of misbaar maken komt alleen hier voor. Het wordt gebruikt om het schokkende van heftig verdriet te beschrijven. De rijken moeten beginnen te wenen over de naderende rampen. Dat is over de rampen die hun bij het gericht staan te wachten.

2. **Uw rijkdom is verrot, en uw klederen zijn van de motten gegeten geworden;**
3. **Uw goud en zilver is verroest; en hun roest zal u zijn tot een getuigenis, en zal uw vlees als een vuur verteren; gij hebt schatten vergaderd in de laatste dagen.**

In de volgende twee verzen wordt het oordeel uitgesproken, maar dan zo alsof het gericht al voltrokken is. De oordeelsaankondiging is drievoudig : hun rijkdom is onderhevig aan het verderf, de roest treedt als getuige op en hun vlees zal als vuur verteren. De rijkdom bestaat uit kleding die door de motten is aangetast en hun goud en zilver dat verroest is. In de rijkdom zou ook verwezen zijn naar de enorme korenvoorraden, die de rijken hadden opgeslagen zonder die aan de armen te delen.

De mot en de roest tasten al hun bezittingen aan, die zo dachten de rijken, onverwoestbaar waren. In het naderende gericht zal de roest op het goud en zilver tegen de rijken getuigen. De roest zal niet alleen de bezittingen, maar ook de bezitter zelf aantasten. De roest zal het vlees als vuur verteren. Dat beeld komen we in het O.T. ook al tegen. Roest als teken van vergankelijkheid en teken van schuld is ook een teken van oordeel. Jakobus vergelijkt de verterende werking van de roest met vuur dat verteert. De roest is als radioactief materiaal dat het menselijk lichaam aanvreet. Zo zal het zijn in het gericht dat op handen is.

4. **Ziet, het loon der werklieden, die uw landen gemaaid hebben, welke van u verkort is, roept; en het geschrei dergenen, die geogst hebben, is gekomen tot in de oren van den Heere Sebaôth.**

In dit vers wordt beschreven waarom Gods strafgericht de rijken zal treffen. De landarbeiders hebben op de landerijen van de rijken gewerkt. In plaats van hun het loon uit te betalen hebben ze het ingehouden. Aan het einde van de dagtaak moest de arbeider uitbetaald worden. Dat is niet gebeurd, waardoor die rijken nog rijker zijn geworden. Het ingehouden loon schreeuwt en de arbeiders roepen. Het loont schreeuwt tot God.

Het gestolen loon in de beurzen van de rijken heeft een stem gekregen door het geroep van de maaiers. Het was in het O.T. niet ongevoel om iets wat niet kon spreken, stem te geven. Zo roepen het bloed van Abel en de zonden van Sodom en Gomorra tot de Heere. Hier roept het niet uitbetaalde loon tot God. En het is doorgedrongen tot de oren van de Heere Sebaôth. Het is opmerkelijk dat Jakobus God op deze wijze aanduidt.

Sebaôth betekent legermachten en is eigenlijk een militaire titel. De almacht van God wordt hier mee aangegeven. De arbeiders, die zo verschrikkelijk tekort zijn gedaan, zijn leden van de gemeente. Ze worden in het volgende gedeelte immers als broeders aangesproken. In hun financiële nood roepen ze tot de Heere.

5. **Gij hebt lekkerlijk geleeft op de aarde, en wellusten gevolgd; gij hebt uw harten gevoed als in een dag der slachting.**

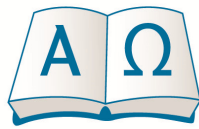
De rijken, die hun arbeiders te kort doen, zorgen heel goed voor zichzelf. Ze leven weelderig en doen zichzelf te goed. Ze voeren hun harten vet, schransen en smullen naar hartenlust. In feite zijn ze bezig zichzelf vet te mesten voor de slachttijd. Jesaja spreekt over een vetgemest hart als teken van traagheid van begrip (6 : 10). Zo'n hart is niet meer ontvankelijk voor de boodschap van bekering en kan niet meer genezen worden. De dag van Gods oordeel wordt in het O.T. voorgesteld als een dag der slachting.

6. **Gij hebt veroordeeld, gij hebt gedood den rechtvaardige; en hij wederstaat u niet.**

In dit laatste vers wordt de zwaarste beschuldiging uitgesproken. De zelfzuchtige rijken hebben de rechtvaardige veroordeeld, ja zelfs gedood. Het woord veroordelen doet denken aan een gerechtelijk vonnis. De rijken hebben in de rechtspraak misbruik gemaakt van hun macht en de rechtvaardige, de onschuldigen laten veroordelen. Ook al staat het woord rechtvaardige hier in het enkelvoud, is het toch een collectief begrip.

Het duidt de verdrukte landarbeiders aan. Ze kunnen zich niet tegen de rijken verweren. Jakobus spreekt hier het oordeel uit over de rijken. Rijkdom op zich is niet verkeerd en wordt als zodanig ook niet veroordeeld. Het is op zich geen zonde om rijk te zijn. Een christen mag gerust handel drijven en winst maken. God veroordeeld de handelaars die in het doen van zaken geen rekening met Hem houden. Hij veroordeelt de rijken die zich ten koste van de armen te goed doen.

Jakobus doelt hier op mensen die voor zichzelf schatten vergaderen en niet rijk zijn in God.

Te lezen Schriftgedeelten en te zingen Psalmen

Jakobus 4 : 13 - Jakobus 5 : 6

Zingen : Ps. 103 : 8 en 9; P. 39 : 3 en 4; Ps. 86 : 6

Gespreksvragen

1. Wat is het gevolg binnen de christelijke gemeente als we elkaar de maat nemen met de wet in handen?
2. Rondom sterfgevallen horen we nogal eens, dat er een uitspraak wordt gedaan of iemand behouden of verloren zou zijn. Komt dit oordeel ons toe? Hoe moeten we daar mee omgaan?
3. Zo de Heere wil en wij leven. In heel veel kerkbladen en afkondigingen komen we deze woorden tegen of afgekort als D.V. Moeten we dit gebruik herzien nu we de uitleg van Jakobus hebben gehoord?
4. Bespreek met elkaar wat de zonde van nalatigheid en de zonde van bedrijf betekenen? Is er in de ogen van God wel een verschil?
5. De verschillen tussen arm en rijk zijn er altijd geweest. Hoe gaan wij er in onze tijd mee om? De rijken worden steeds rijker en de armen steeds armer. Is het niet schrijnend als enkele miljardairs samen meer vermogen hebben dan miljoenen armen op de wereld? Is het dan wel goed verdeeld? Kunnen we dat op grond van de Bijbel verantwoorden?

Aantekeningen: